

L'ESGLÉSIA DE SANT MAGÍ (s. XVIII-XIX) D'IGUALADA

En record i homenatge a Magí Puig i Gubern

Josep Mas i Segura

El dimecres dia 24 d'abril de 2019, moria a Igualada als 86 anys, Magí Puig i Gubern, Destacat activista cultural, membre del Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada (CECI) i de l'Aula d'Extensió Universitària per la Gent Gran de l'Anoia. Impulsor del Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia i de l'Escola d'Adoberia.

Va néixer a Igualada el 26 de novembre de 1932. Fill d'un industrial adober, va estudiar enginyeria química a l'Institut Químic de Sarrià, on es llicencià l'any 1955. Va ampliar els estudis a la ciutat renana de Ludwigshafen am Reim. Al tornar a Igualada s'incorporà a l'empresa familiar d'adoberia.

L'any 1990 va publicar el llibre *Història del Gremi de Blanquers d'Igualada*, una obra completa que explica en detall l'evolució de l'activitat adobera a Igualada. L'any 1987 es va publicar el *Vocabulari de la indústria d'adobar pells* en català, castellà, italià, francès, anglès i alemany, on hi va col·laborar juntament amb la Montserrat Combalia, en Xavier Pedraza i l'Anna Vaqués.

Publica articles a la revista Vida, al setmanari l'Enllaç, en alguna publicació del CECI, a la Revista d'Igualada o als programes de la festivitat de Sant Antoni, patró dels blanquers.

Pel seu record i homenatge reproduïm el tríptic: *Igualada, Patrimoni Cultural Núm. 1. L'església de Sant Magí. M.I. Ajuntament d'Igualada, Regidoria de Cultura, Ponència Patrimoni Cultural, Sèrie 6ª/1989.*

Text documental

L'església de Sant Magí. Antecedents

Un mestre d'escola, en Joan Riba i Ausich, natural i veí d'Igualada, fa una descripció d'aquesta església l'any 1863, després d'examinar uns papers de la família Padró Serrals. El santuari del sant taumaturg de la Brufaganya estava situat al carrer de Sant Magí entre l'actual carrer de Carme Verdaguer i el darrer tram de l'escalinata.

L'any 1690 arriba a Igualada un home vestit de penitent d'aspecte greu i mortificat. A uns cinc-cents metres de les muralles de la vila hi havia unes coves

anomenades dels ametllers. La cova del mig, meitat del terme d'Igualada meitat d'Òdena, fou la que elegí el devot ermità per estatge. En ella, i davant d'una creu feta de troncs d'arbre, passava hores i hores agenollat, fent penitència. Dormia a terra, recolzant el seu cap en una pedra. Sortia de la cova per ensenyar als infants la doctrina cristiana, i predicava a la gent en places i llocs públics no sols d'Igualada sinó també dels pobles veïns. Anava així mateix a atendre els malalts a l'Hospital de Sant Bartomeu, als quals proporcionava un gran consol espiritual. Tothom coneixia la seva virtut i escoltava les seves exhortacions. L'anomenaven Germà Joan. Se'l respectava i se l'apreciava. Al cap d'uns anys de residir a Igualada, el bon ermità es traslladà a Barcelona per tenir cura dels malalts de l'Hospital del Rei. A la ciutat comtal va morir rodejat d'una aurèola de santedat. Les seves despulles foren inhumades al Monestir de Jesús dels P. Observants de Sant Francesc¹.

Magí Puig i Gubern.

La primera ermita de Sant Magí

Després de la mort del Germà Joan, el Reverend Isidre Borrull, de la Comunitat de Clergues de Santa Maria, que havia tractat molt el devot ermità i que admirava les seves virtuts, es proposà edificar una capella a la cova on havia viscut el mortificat penitent. El bon sacerdot va comprar primerament el terreny on estava situada la cova. El dia vint-i-u de gener de l'any 1709 atorgà escriptura pública al notari d'Igualada n'Onofre Melchor d'un terreny de 448 pams de llargada i

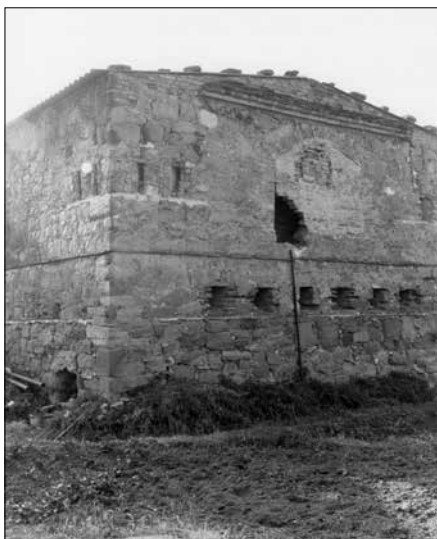
¹ Es tracta d'un convent de franciscans observants fundat a iniciativa de Beltran Nicolau, que va testar a favor de l'orde franciscà amb aquesta finalitat. En el moment de la fundació també hi va participar la ciutat i la mateixa corona; Alfons el Magnànim hi va fer una aportació econòmica i el 1427 va posar la primera pedra del nou convent. Estava situat extramurs, aproximadament, a la cruïlla de l'actual Passeig de Gràcia i Aragó. Va aconseguir una gran vitalitat i importància, entre els seus murs s'hi van celebrar diversos capítols generals i va arribar a tenir una vuitantena de membres en la seva comunitat. Degut a la seva situació, va patir notablement els efectes del setge de 1714, que el va arruïnar. Es va poder aixecar de nou poc després, el 1722, però amb unes dimensions molt més reduïdes. Amb la Guerra del Francès, va tornar

a patir els efectes bèl·lics; va quedar destruït el 1813. Es va tornar a refer (1817-18) i destruir de nou (1823), per acabar reedificant-lo a Gràcia: el convent de Jesús de Gràcia, ara parròquia de Jesús. <https://www.monestirs.cat/monst/bcn/bn02jesu.htm>. [Consulta maig 2019].

128 d'amplada, propietat de Mª Josefa Potau de Ferran i de Josep de Potau, el seu fill, a favor del Rev. Isidre Borrull i aquest decidí edificar en aquell lloc una capella sota l'advocació de Sant Magí, màrtir, i penitent.

Fou tanta la devoció del poble, que en poc temps s'edificà una capella a la cova on havia residit el Germà Joan; una munió de pagesos i jornalers d'Igualada i d'Òdena col·laboraren en les obres atrets pel bon record d'aquell virtuós ermità. El retaule de la nova ermita fabricat amb pedra "turo" representava muntanyes i boscos que donaven alberg a ramats i a pastors. Al mig es veia l'ermot d'un desert i tres coves, fetes també amb la mateixa pedra de "turo"; a la cova del centre, una mica més gran que les altres, hi havia una imatge de Sant Magí; a la cova de la dreta una imatge de Sant Jeroni, i a la cova de l'esquerra una imatge de Sant Onofre. Les talles representaven els tres sants eremites agenollats. El conjunt del retaule era senzill i auster, però impressionava i movia a la devoció. Al peu del retaule hi havia l'altar que servia de frontís a una ceràmica ben encaixada amb les pintures del tres sants esmentats.

Enllestida l'obra, mossèn Isidre Borrull demanà llicència per poder celebrar-hi la santa missa. La devoció a Sant Magí s'estengué, i a l'ermita hi acudia molta gent de la vila d'Igualada i dels pobles de la rodalia. Mossèn Borrull tingué cura d'embellir l'entorn de la capella. Assessorat per un saurí va fer construir un pou on va trobar aigua abundosa. Va plantar arbres i flors. El bon sacerdot no estalviava sacrificis per augmentar el fervor al Sant i la

Fotografia: AFMI10999.JPG. AFMI 10999

Autor: Art de la Llum. Data: 1989-02-01

Fort de Sant Magí. Igualada.

concurrència de fidels.

L'ermita que tenia una fondària de 4,80 metres i una amplada de 4,20 metres es féu petita, i mossèn Borrull veient que en ella no es podien encabir la quantitat de fidels que volien beneficiar-se dels actes de culte que s'hi celebraven, va decidir ampliar-la, però una maltempsada li féu suspendre els seus ambiciosos projectes. Els estralls de la guerra arribaren a les portes de la vila; la tropa, sense cap respecte pel lloc arrencà els arbres i arrabassà les flors. Aleshores es va decidir tancar amb una paret l'entrada de la capella, perquè no fos objecte de profanació. Aquella devoció a Sant Magí que havia enfervorit tants adeptes va restar com eclipsada. Aquesta contrarietat va representar un cop molt dur per al pietós sacerdot, el qual hagué de viure tan dolorós tràngol. El seu ànim es va anar decandint veient que no podria

dur a terme aquells designis que amb tanta il·lusió havia acaronat.

Mossèn Isidre Borrull va morir el mes d'octubre de l'any (1711). En el seu testament deixà hereu dels seus béns i marmessor de les seves disposicions a un nebot seu de la vila de Capellades, que es deia Jaume Borrull.

Reestructuració de la capella i del seu entorn

Amb la mort de Mn. Borrull va semblar que tant el culte com la capella del gloriós Sant de la Brufaganya restarien en l'oblit per sempre més, però no fou així. Un altre sacerdot igualadí el Dr. Joan Padró i Serrals, va decidir reprendre la tasca començada pel Reverend Isidre Borrull. Va gestionar primerament la compra de l'ermita i del terreny annex amb l'hereu del difunt sacerdot El mes de febrer de l'any 1712 el notari d'Igualada En Bartomeu Costa, signava una escriptura pública a favor del Dr. Joan Padró: aquest es comprometia a celebrar 150 misses, i després una cada any per l'ànima de mossèn Isidre Borrull.

En veure's propietari de la capella i del terreny que l'envoltava, el Dr. Padró es dedicà amb un gran entusiasme a reprendre el culte de veneració al gloriós Sant Magí. El dia 17 de febrer de l'any 1712 es va abatre la paret que tapava l'entrada de la capella. És curiós fer notar que en aquest mur hi havien fet un petit forat des d'on els seus devots podien contemplar la figura del Sant miracler. La humitat havia desmillorat els abillaments tant de l'altar com del retaule. El Dr. Padró va arranjar en primer lloc tots els estropells i va reinstaurar el culte a la popular capella. El fervor dels fidels no s'havia refredat; això

l'esperonà a començar unes importants obres d'ampliació, que es dugueren a terme en un temps ben curt gràcies a la col·laboració de molta gent. La nova església de Sant Magí tenia una cabuda que doblava la de la primitiva ermita. A la banda superior de l'església hi havia una espaiosa sala que servia d'estatge a un ermità. A més d'engrandir l'església el Dr. Padró va reformar el seu entorn. Al cantó de ponent del santuari hi plantà un jardí al llarg de cinquanta-tres metres amb gran varietat de flors i d'arbres. Al mig d'aquest verger hi havia un pou amb aigua abundosa per a regar les plantes. Rodejant l'harmonió conjunt i com a tanca de protecció, hi feu aixecar una ben formada paret, alta per un costat que privés d'entrar-hi, i proporcionada per l'altra per igualar el desnivell del terreny. Aquesta paret fou adornada amb vistoses pintures. Tot el contorn formava com una terrassa elevada i plena de color que es podia veure des de la vila. El camí que anava des d'Igualada fins dita església s'anomenava camí de Sant Magí. A banda i banda d'aquest camí s'anaren edificant cases fins a formar l'actual carrer de Sant Magí.

El Dr. Joan Padró, mentre visqué, no va plànyer esforços per a la conservació i millorament de l'església i del seu indret. Segons consta en rebuts, hi esmerçà al llarg de la seva vida nou-centes lliures catalanes. Segons sembla també fou aquest sacerdot qui va fundar la Confraria de Sant Magí, que tanta importància va tenir a Igualada, i que no va desaparèixer fins ben entrat el segle XX.

El Dr. Padró, per a perpetuar la seva memòria i el seu lligam a l'església de

Fotografia: AFMI11002.JPG. AFMI 11002. Autor: l'Art de la Llum. Data: 1989-01-21. Imatge de Sant Magí.

Sant Magí, deixà bona part dels seus béns per a la fundació d'un priorat, benefici que ha d'obtenir un successor de la seva nissaga, com consta en la clàusula hereditària del seu testament, que atorgà en poder del notari d'Igualada en Vicenç Cots i Mias el dia 10 de desembre de l'any 1937 [sic] (segurament deu ser 1737), pocs dies abans de la seva mort. Perquè aquest priorat donés una renda suficient per a la manutenció del seu obtentor, disposà que després de la seva mort, passessin almenys 14 anys abans de fer-se la fundació, i durant aquest temps els productes anyals es dipositessin a l'arxiu de la Rvda. Comunitat de Preveres de la vila, i es deixessin amb la mòdica retribució per augmentar les rendes de dit priorat. Va nomenar marmessors dels seus béns i administradors de l'església de Sant Magí el seu germà Dr. Josep Padró i Serrals i el seu cosí en Francesc de Padró i de Vidal, i en cas de faltar aquests, els seus legítims hereus a perpetuïtat.

Aquest són els orígens de la capella i església de Sant Magí en la qual, després de la mort del Dr. Joan Padró i durant el segle XVIII i principis del XIX, es continuà el Sant eremita de la Brufaganya. Segons Antoni Carner, Cronista de la Ciutat, aquesta església fou enderrocada l'any 1834 durant la primera guerra carlina. Però a l'Arxiu Municipal d'Igualada s'ha trobat una documentació ben interessant que fa referència a aquesta

ermita. Els documents consisteixen en unes cartes de l'Ajuntament d'Igualada, datades l'Any 1819, en les quals s'urgeix a Ramon Franch, clergue de Cardona i obtentor del Priorat de Sant Magí, a reedificar la capella del Sant. I també dues cartes del citat sacerdot contestant a l'Ajuntament d'Igualada en què expressa el seu desig de reconstruir l'església de Sant Magí però alhora exposant les dificultats per a fer-ho. En una d'aquestes missives el sacerdot escriu textualment: "El Govern acredita al Priorat per danys de la demolició de l'ermita de Sant Magí la quantitat de 409 lliures, que l'Obtentor cediria per a fer les obres de reedificació, si l'Ajuntament d'Igualada cooperés a lograr aquest just reintegrament aplicant-lo al cobrament de Contribucions". Tot això ens suggereix unes preguntes: -Va ser enderrocada l'església de Sant Magí l'any 1809 durant la guerra del francès?...- Després de l'any 1819 es tornà a reedificar i s'ensorrà novament l'any 1834?... La imatge de sant Magí que s'hi venerava fou traslladada a l'altar de Santa Caterina de l'Església de Santa Maria.

L'any 1873, en el mateix lloc on havia existit l'Església i aprofitant les seves pedres, es construí l'anomenat Fort de Sant Magí. Les restes d'aquesta fortificació encara subsisteixen al carrer de Carme Verdaguer.